

Położone w połowie drogi pomiędzy Wrocławiem a Opolem miasto Brzeg jest jednym z najstarszych i piękniejszych miast Śląska. Pierwszy zapis o istniejącej niegdyś w miejscu Brzegu osadzie rybacko-handlowej Wissoke Brzegh zamieszczono w dokumencie z 1234 r. Powstaniu miasta sprzyjało dogodne położenie na skrzyżowaniu szlaków lądowych i wodnego, łączących największe ośrodki średniowiecznego Śląska z państwami ościennymi. Lokacja Brzegu nastąpiła na mocy wydanego pomiędzy 1246 a 1248 r., a potwierdzonego w 1250 r., zachodnioeuropejskiego prawa lokacyjnego. Dokument lokacyjny wystawiony przez ks. wrocławskiego Henryka III wyznaczył teren lokacji, po dziś dzień czytelny w układzie starówki.

Na przełomie XIII i XIV w. w mieście osiedliły się zgromadzenia zakonne (m.in. franciszkanie, dominikanie, antonici, joannici). Zgromadzenia te wzniosły w

mieście swoje kościoły i klasztory. Po podziale w 1311 r. księstwa wrocławskiego, Brzeg został stolicą najmniejszego spośród trzech nowopowstałych księstw: wrocławskiego, legnickiego i brzeskiego.

Okres świetności Brzegu nierozzerwalnie związany był z panowaniem w księstwie legnicko-brzeskiej linii Piastów - pierwszej polskiej dynastii królewskiej. Jako pierwszy książę Bolesław III, syn księcia wrocławskiego Henryka V, połączył księstwo brzeskie z legnickim i tytułował się w 1312 r. -Panem Legnicy i Brzeguli. Oba księstwa wielokrotnie jeszcze łączono i rozdzielano. W 1329 r. Bolesław III stał się lennikiem czeskim, a w 1342 r. uczynił Brzeg swoją stałą rezydencją. W II połowie XIV w. największy mecenat budowlany i kulturalny sprawował książę Ludwik I. Książę rozbudował zamek książęcy, obok którego ufundował, obdarowaną bogatym księgozbiorem kolegiatę św. Jadwigi. Najcenniejszą pozycją księgozbioru była iluminowana Legenda o św. Jadwidze (tzw. Kodeks Lubiński). Ludwik I wspierał finansowo przebudowę kościoła św. Mikołaja. Po pożarze w 1380 r. przebudowano też ratusz miejski. W 1390 r. Ludwik I przeprowadził pierwsze odnotowane na ziemiach polskich badania archeologiczne w dawnym grodzisku kaszelańskim w Ryczynie pod Brzegiem. W latach 1428 - 1432 Brzeg niszczyli husyci. Liczne klęski żywiołowe niejednokrotnie nawiedzały miasto. Dla przykładu w 1443 r. podczas trzęsienia ziemi runęły sklepienia kościoła św. Mikołaja.

W okresie największego rozrostu terytorialnego księstwo brzeskie obejmowało swym zasięgiem Lubin, Chojnów, Oławę, Kluczbork, Byczynę, Wołczyn oraz Niemczę i Strzelin (po 1427 r.). Od połowy XV w. terytorium księstwa zaczyna się stopniowo zmniejszać. W II połowie XV w. miasto przeżywa okres zapaści ekonomicznej.

W XVI wieku, za rządów Jerzego I, Brzeg odzyskuje utraconą rangę stolicy księstwa legnicko-brzeskiego. Rozkwit architektury i kultury miasta przynoszą rządy jego następców - Fryderyka II i Jerzego II. Książę Fryderyk wprowadził w mieście i księstwie luteranizm. Za jego panowania miasto opuścili franciszkanie i dominikanie. Fryderyk II rozpoczął renesansową przebudowę zamku. Wobec zagrożenia najazdem tureckim, książę postanowił przebudować fortyfikacje miejskie. Podczas prac fortyfikacyjnych zburzono najstarszy, znany z przekazów źródłowych, romański kościół Najświętszej Marii Panny. W 1545 r. rozebrano kościół i klasztor dominikanów. Prace budowlane kontynuował książę Jerzy II. Jego najznakomitszym dziełem była renesansowa przebudowa zamku, przy której pracowali architekci włoscy. Oni też, po pożarze w 1569 r., gruntownie przebudowali ratusz miejski. Książę popierał kulturę i naukę, czemu miało służyć ufundowanie Gimnazjum Illustre Bregense, nazwane później Gimnazjum Piastowskim. Po 1582 r. kościół franciszkanów przebudowano na arsenał. W XVI w. Brzeg był prężnym ośrodkiem handlowym. To tu spędzano na sławne targi bydło z kresów Rzeczypospolitej i sprzedawano je kupcom z

Miasto Brzeg

Wpisany przez Administrator
niedziela, 05 grudnia 2010 00:53

całych Niemiec. Podczas wojny trzydziestoletniej, dzięki rozbudowanym w XVI w. fortyfikacjom, Brzeg nie został zdobyty przez oblegające go wojska szwedzkie. Wojna odbiła się jednak niekorzystnie na sytuacji księstwa i miasta. W 1675 r. umiera Jerzy IV Wilhelm - ostatni męski przedstawiciel dynastii piastowskiej. Miasto i księstwo wchodziły wówczas w skład monarchii habsburskiej. Rządy habsburskie przyniosły ze sobą próby rekatalizacji. W miejscach usuniętych w XVI w. zakonów zostali sprowadzeni do Brzegu jezuita i kapucyni, którzy wzniesli w Brzegu swoje klasztory i kościoły.

W 1741 r. Brzeg zostaje dotkliwie zniszczony podczas oblężenia przez wojska króla pruskiego Fryderyka II Wielkiego. Rok później wraz z całym Śląskiem dostaje się pod panowanie pruskie. Brzeg staje się miastem powiatowym z garnizonem wojskowym. W 1748 r. w Brzegu wybudowano pierwszą na całej długości Odry, służącą rzeczną. Rozbudowano też fortyfikacje. Po zajęciu miasta przez wojska napoleońskie w 1807 r. nakazano zniszczyć istniejące fortyfikacje. W ich miejscu powstały promenady, parki i planty. Już w 1842 r. do miasta dotarła kolej. W połowie XIX w. Brzeg schodzi do roli ośrodka miejskiego o znaczeniu lokalnym. Sytuacja ta trwała do lat 70-tych XIX w. Przełom XIX i XX w. to czas rozbudowy miasta. W roku 1907 Brzeg został wyłączony z powiatu i otrzymał wyższą rangę miasta wydzielonego.

W latach 20-tych XX w. pogarsza się sytuacja ekonomiczna miasta, do czasu ponownego zlokalizowania w nim garnizonu wojskowego i wykorzystania, wybudowanego w 1916 r., lotniska wojskowego. Druga wojna światowa przyniosła miastu najdotkliwsze w jego historii zniszczenia oraz zmianę przynależności państwowej. Odbudowie ze zniszczeń towarzyszyła rozbudowa przemysłu, głównie spożywczego i elektromaszynowego. W rozwijającej się południowej części miasta powstały nowe dzielnice mieszkaniowe. Do 1950 r. Brzeg znajdował się w województwie wrocławskim, a po przeprowadzonej wówczas reformie administracji, wszedł w skład województwa opolskiego. W okresie obchodów milenium chrztu Polski doszło w mieście do tzw. "wypadków brzeskich" - w maju 1966 r. Milicja Obywatelska usunęła, pomimo sprzeciwu mieszkańców, duchownych z domu parafialnego przy pl. Zamkowym. Sprzeciw mieszkańców miasta wywołał wobec nich represje ze strony służby bezpieczeństwa.

Po reformie administracyjnej w 1975 r. zlikwidowano powiat brzeski. W 1997 r. północna część miasta ucierpiała wskutek powodzi jaka dotknęła południe Polski. Od stycznia 1999 r. Brzeg ponownie jest siedzibą powiatu.

Autor: Andrzej Peszko

tekst pochodzi ze strony www.brzeg.pl

[Oto galeria zdjęć przedstawiających Brzeg.](#)